

Nationaal Vrijheidsonderzoek - draagvlakdeel meting 2006

Een onderzoek naar opinie, kennis en draagvlak ten aanzien van 4 en 5 mei.

Dieter Verhue, Dick Verzijden, Annet Nienhuis

april 2006

© Auteursrecht voorbehouden.

Dit onderzoek is uitgevoerd door Veldkamp in opdracht van de Rijksvoorlichtingsdienst/Publiek en Communicatie, mede ten behoeve van het Nationaal Comité 4 en 5 mei. Voor nadere inlichtingen kunt u zich wenden tot het Nationaal Comité 4 en 5 mei.

Inhoud

	Samenvatting	3
1	Herdenken en vieren	5
2	De invulling van 4 mei	7
3	De invulling van 5 mei	11
4	Waar men aan denkt bij 'de oorlog'	16
5	Kennis van de Tweede Wereldoorlog	18
6	Meegemaakt hebben van oorlogssituaties	20
7	5 mei een vrije dag	22
8	Het belang van 4 en 5 mei in samenhang met de bredere thematiek	24
8.1	Opvoeden tot burgerzin	24
8.2	Opvattingen over vrijheid: het respecteren van anderen	24
8.3	Vrijheid van meningsuiting	25
8.4	Solidariteit	27

Bijlagen

Bijlage 1	Spontane reacties bij vragen over de betekenis van 4 en 5 mei
-----------	---

Samenvatting

Het Nationaal Vrijheidsonderzoek wordt uitgevoerd om de beleving van de burgers met betrekking tot 4 en 5 mei en aan 4 en 5 mei gerelateerde thema's te monitoren. Als 4 en 5 mei een duidelijke plaats in onze samenleving willen behouden, dan moet het gedachtegoed achter het herdenken van oorlogsslachtoffers en het vieren van de bevrijding en de vrijheid aansluiten bij de beleving van de burgers.

In andere delen is verslag gedaan van de beleving door de burgers van de aan 4 en 5 mei gerelateerde thema's (deel 1) en van het kennisniveau van de burgers over de Tweede Wereldoorlog (deel 2). In dit deel staat de beleving van 4 en 5 mei centraal.

Het herdenken van oorlogsslachtoffers op 4 mei en het vieren van de bevrijding op 5 mei wordt door 80%, c.q. 78% van de ondervraagden als (heel) belangrijk aangemerkt, dat wil zeggen het draagvlak is groot. Het draagvlak toont de laatste jaren een constant beeld. Jongeren vinden beide dagen iets minder belangrijk dan gemiddeld. Bijna de helft van de ondervraagden vindt herdenken belangrijker dan vieren, 13% vindt vieren belangrijker dan herdenken. Het percentage dat voor herdenken kiest stijgt met leeftijd, het percentage dat voor vieren kiest daalt naarmate men ouder is.

Op 4 mei worden de Nederlandse slachtoffers herdacht van zowel de Tweede Wereldoorlog als van alle oorlogen en vredesoperaties daarna. Velen trekken dit echter breder en herdenken alle oorlogsslachtoffers wereldwijd ongeacht oorlog of nationaliteit. Vaak ook kiest men voor het voorgeslagen alternatief 'alle slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog'.

Meer dan driekwart van de ondervraagden vindt dat de herdenking op 4 mei actueel blijft zolang er oorlog en onderdrukking bestaan en ook in de toekomst moet doorgaan. Een derde vindt dat de herdenking steeds minder betekenis heeft naarmate de Tweede Wereldoorlog verder achter ons ligt. Vooral ouderen vinden dat 4 mei actueel blijft en in de toekomst moet doorgaan. Jongeren vinden iets vaker dan ouderen dat 4 mei aan betekenis verliest naarmate de Tweede Wereldoorlog verder achter ons ligt. Toch vindt ook een ruime meerderheid van de jongeren dat de herdenking in de toekomst moet doorgaan. Van alle ondervraagden geeft 12% aan dat 4 mei hen niets zegt.

Voor 80% is 5 mei een dag waarop je er bij stilstaat dat vrijheid niet vanzelfsprekend is, maar verantwoordelijkheid vraagt. Voor 66% is 5 mei een dag om stil te staan bij de Tweede Wereldoorlog. Een iets lager percentage dan bij 4 mei, vindt dat 5 mei actueel blijft zolang er oorlog en onderdrukking bestaan en ook in de toekomst moet doorgaan. Ouderen vinden vaker dan jongeren dat 5 mei een dag is om stil te staan bij de Tweede Wereldoorlog en dat 5 mei een dag is waarop je er bij stilstaat dat vrijheid niet vanzelfsprekend is, maar verantwoordelijkheid vraagt.

Als er over 'de oorlog' wordt gesproken, denkt 45% daarbij spontaan aan de Tweede Wereldoorlog. Als de stelling expliciet wordt voorgelegd of men aan de Tweede Wereldoorlog denkt als er over 'de oorlog' wordt gesproken, antwoordt 73% bevestigend. Dat geldt vaker voor ouderen dan voor jongeren.

Er wordt wel gezegd dat kennis van de Tweede Wereldoorlog noodzakelijk is om de huidige politieke ontwikkelingen te kunnen begrijpen. Meer dan de helft van de ondervraagden vindt die kennis nodig om internationale ontwikkelingen te kunnen begrijpen en een iets lager percentage voor nationale ontwikkelingen. Personen van 50 jaar en ouder zijn het daar vaker mee eens. Maar ook de helft van de jongste leeftijdscategorie (13-24 jaar) is het daar mee eens. Personen die 4 en 5 mei heel belangrijk vinden, blijken meer feitelijke kennis te hebben van de Tweede Wereldoorlog dan ondervraagden die 4 en 5 mei niet zo belangrijk vinden.

Van de ondervraagden kent 60% iemand uit de eigen omgeving die bewust oorlogssituaties heeft meegemaakt of kind is van oorlogsslachtoffers. Deze groep vindt 4 en 5 mei belangrijker dan respondenten die dergelijke mensen niet kennen.

Om het draagvlak voor 4 en 5 mei in perspectief te plaatsen is het interessant om vast te stellen dat de bevrijdingsdag ongeveer een zelfde plek inneemt als Koninginnedag en als Tweede Paasdag. Uit een serie van mogelijke vrije dagen konden de ondervraagden de voor hen belangrijkste dagen aangeven. Alleen Nieuwjaar, Tweede Kerstdag en Koninginnedag scoren hoger dan de bevrijdingsdag. Andere christelijke dagen zoals Hemelvaartsdag, Tweede Pinksterdag en Goede Vrijdag vindt men minder in aanmerking komen voor een vrije dag.

Onderzocht is in hoeverre personen die 4 en 5 mei belangrijk vinden, verschillen van ondervraagden die 4 en 5 mei niet zo belangrijk vinden, in relatie tot de bredere thematiek die in de monitor aan de orde komt.

Personen die 4 en 5 mei heel belangrijk vinden, blijken meer dan gemiddeld te vinden dat:

- de opvoeding (thuis, op scholen) meer aandacht moet besteden aan het met respect omgaan met verschillen tussen mensen en hoe je als actief en verantwoordelijk burger moet functioneren
- je respect voor anderen en voor de opvattingen van anderen moet hebben
- de vrijheid van meningsuiting haar grenzen heeft en niet mag leiden tot het kwetsen van anderen
- je solidair moet zijn met de problemen van ontwikkelingslanden, met culturele en sociale minderheden in Nederland en dat Nederland zich best mag bemoeien met de problemen van andere landen (als schendingen van mensenrechten, onderdrukking en geweld).

1 Herdenken en vieren

Het herdenken van oorlogsslachtoffers op 4 mei en het vieren van de bevrijding op 5 mei wordt door 80%, c.q. 78% van alle ondervraagden als (heel) belangrijk aangemerkt. Dat wil zeggen dat het draagvlak voor 4 en 5 mei heel groot is. Bij alle metingen vindt men 4 mei belangrijker dan 5 mei.

1 | Belang 4 en 5 mei

	belangrijk dat jaarlijks de oorlogsslachtoffers op 4 mei herdacht worden					belangrijk dat jaarlijks de bevrijding en de vrijheid gevierd worden				
	meting 2006	meting 2005	meting 2004	meting 2003	meting 2002	meting 2006	meting 2005	meting 2004	meting 2003	meting 2002
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
• heel belangrijk (5)	45	48	45	48	52	42	43	38	40	43
• wel belangrijk (4)	35	32	36	30	34	35	32	38	31	38
• noch belang./noch onbelang. (3)	13	11	10	12	8	15	15	15	16	10
• niet zo belangrijk (2)	6	6	7	8	4	5	5	6	9	6
• helemaal niet belangrijk (1)	1	2	2	2	1	2	3	3	3	2
• weet niet	1	1	*	1	1	1	1	1	1	1
gemiddelde	4,2	4,2	4,2	4,1	4,3	4,1	4,1	4,0	4,0	4,2

De antwoorden op beide vragen hangen sterk samen. Van alle ondervraagden vindt 32% beide dagen heel belangrijk, terwijl 13% beide dagen niet zo belangrijk vindt.

2 | Belang 4 mei en 5 mei gecombineerd (totaal 100%)

	belang 5 mei		
	heel belangrijk	wel belangrijk	minder belangrijk
<i>belang 4 mei</i>			
• heel belangrijk	32	9	2
• wel belangrijk	10	20	5
• minder belangrijk	4	5	13

Jongeren hechten iets minder belang aan 4 en 5 mei dan ouderen.

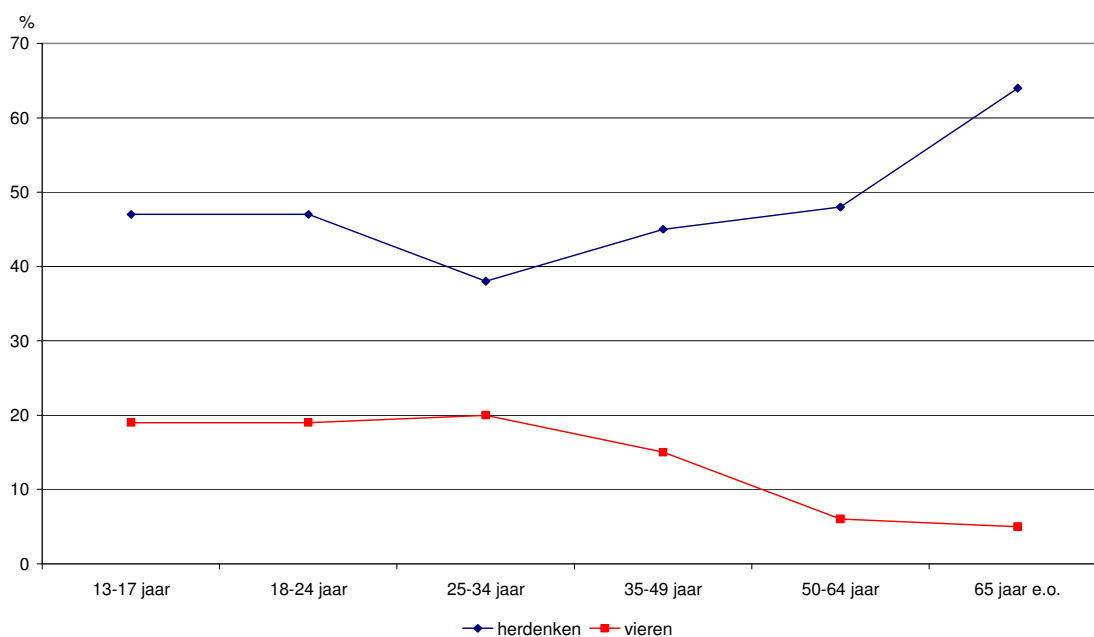
3 | Gemiddelde scores belang 4 en 5 mei, naar leeftijd (gem. scores op vijfpuntsschaal)

	4 mei	5 mei
	gem.	gem.
• 13 – 17 jaar	3,9	3,7
• 18 – 24 jaar	4,0	4,1
• 25 – 34 jaar	4,2	4,1
• 35 – 49 jaar	4,1	4,1
• 50 – 64 jaar	4,2	4,2
• 65+	4,5	4,3
gemiddelde	4,2	4,1

Vrouwen vinden 4 mei belangrijker dan mannen, maar er is geen verschil bij 5 mei.

Als rechtstreeks gevraagd wordt naar wat men belangrijker vindt: herdenken of vieren, dan blijkt dat bijna de helft van de ondervraagden herdenken belangrijker vindt dan vieren (48%), slechts 13% vindt vieren belangrijker dan herdenken. Het percentage dat voor herdenken kiest stijgt met leeftijd, het percentage dat voor vieren kiest daalt naarmate men ouder is.

4 | Herdenken of vieren belangrijker, naar leeftijd

2 De invulling van 4 mei

Op 4 mei worden de Nederlandse slachtoffers herdacht van zowel de Tweede Wereldoorlog als van alle oorlogen en vredesmissies daarna. Velen trekken dit echter breder en herdenken alle oorlogsslachtoffers wereldwijd ongeacht oorlog of nationaliteit. Vaak ook kiest men voor het voorgelegde alternatief 'alle slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog'.

Kortom, wie herdenkt men op 4 mei?

5 | Wie herdenkt men op 4 mei? naar 4 metingen

	meting 2006	meting 2005	meting 2004	meting 2003
	%	%	%	%
• alle slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog	29	27	32	31
• alle Nederlandse slachtoffers en slachtoffers onder de bevrijders van Nederland van de Tweede Wereldoorlog	14	18	17	13
• alle oorlogsslachtoffers, wereldwijd, ongeacht de oorlog en de nationaliteit	31	30	28	32
• alle Nederlandse slachtoffers zowel van de Tweede Wereldoorlog als van alle oorlogen en vredesoperaties daarna	16	13	12	9
• anders	4	6	4	6
• weet niet	6	6	7	9

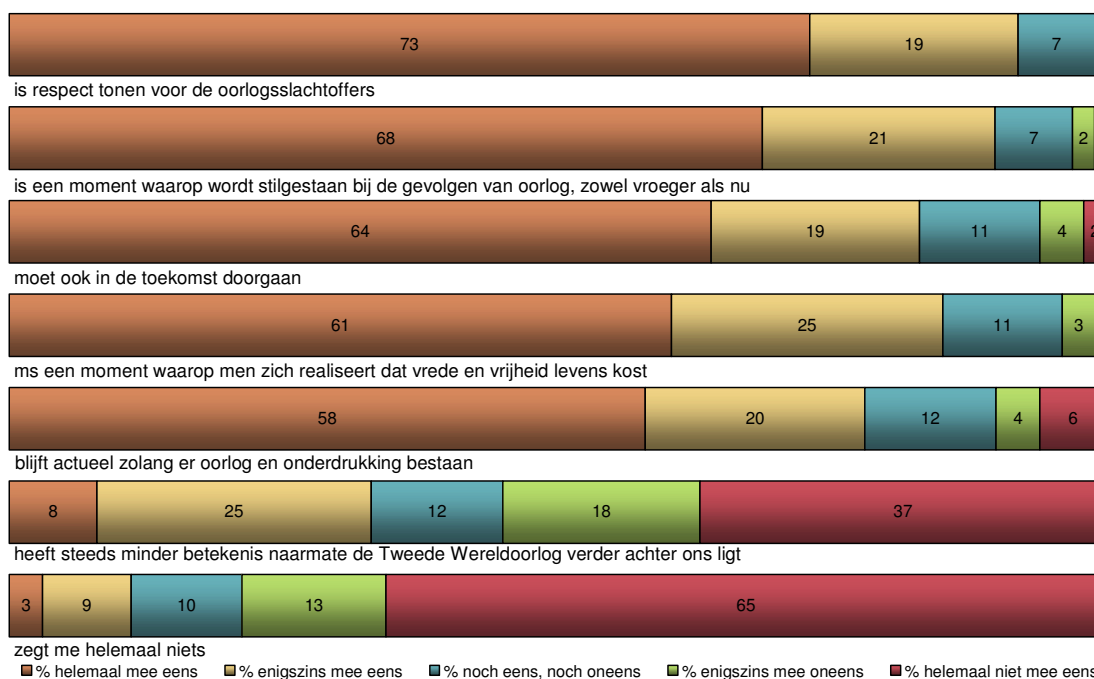
Bij alle metingen denken ongeveer net zoveel mensen aan alle slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog als aan alle oorlogsslachtoffers, ongeacht de oorlog.

Vrouwen en hoger opgeleiden kiezen vaker voor het alternatief 'alle oorlogsslachtoffers' (ongeacht oorlog of nationaliteit).

Algemeen wordt onderschreven dat 4 mei respect tonen is voor de oorlogsslachtoffers, dat het een moment is waarop wordt stilgestaan bij de gevolgen van oorlog, zowel vroeger als nu en waarop men zich realiseert dat vrede en vrijheid levens kost.

Meer dan driekwart vindt dat 4 mei ook in de toekomst moet doorgaan. Een belangrijk gedeelte van de ondervraagden (33%) is wel van mening dat 4 mei steeds minder betekenis heeft naarmate de Tweede Wereldoorlog verder achter ons ligt. Dit alles is af te lezen uit de reacties op zeven stellingen die betrekking hebben op 4 mei.

6 | Stellingen 4 mei; De jaarlijkse dodenherdenking op 4 mei ....

Vergeleken met de vorige meting zijn er weinig verschillen; met de stelling dat 4 mei een moment is waarop men zich realiseert dat vrede en vrijheid levens kost, is men het nu iets meer eens dan in 2005.

Vier van deze stellingen zijn ook voor wat betreft 5 mei voorgelegd (zie ook p. 10). We zien hierbij de volgende verschillen:

- Men vindt in sterkere mate voor 4 mei dan voor 5 mei dat deze dag actueel blijft zolang er oorlog en onderdrukking bestaat en dat deze dag in de toekomst moet doorgaan
- Men vindt in even (weinig) sterke mate voor 4 en 5 mei dat deze dagen steeds minder betekenis krijgen naarmate de oorlog verder achter ons ligt, en dat deze dagen nietzeggend zijn

Personen van 65 jaar en ouder reageren positiever op de stellingen over 4 mei, de jongste groep over het algemeen het minst positief.

7 | Stellingen 4 mei, naar leeftijd (% eens)

	totaal	13-24 jaar	25-49 jaar	50-64 jaar	65 jaar en ouder
<i>4 mei</i>	%	%	%	%	%
• is respect tonen voor de oorlogsslachtoffers	91	86	91	89	97
• is een moment waarop wordt stilgestaan bij de gevolgen van oorlog, zowel vroeger als nu	89	88	88	89	96
• is een moment waarop men zich realiseert dat vrede en vrijheid levens kost	85	81	83	87	95
• moet ook in de toekomst doorgaan	83	77	83	78	95
• blijft actueel zolang er oorlog en onderdrukking bestaan	78	70	80	75	85
• heeft steeds minder betekenis naarmate de Tweede Wereldoorlog verder achter ons ligt	33	37	33	35	29
• zegt me helemaal niets	12	20	12	9	5

Vrouwen en hoger opgeleiden vinden wat vaker dat 4 mei actueel blijft zolang er oorlog en onderdrukking bestaan en dat 4 mei ook in de toekomst moet doorgaan dan mannen en lager opgeleiden. Lager opgeleiden vinden vaker dan gemiddeld dat 4 mei steeds minder betekenis heeft naarmate de Tweede Wereldoorlog verder achter ons ligt.

Vanzelfsprekend is er een sterke samenhang tussen het belang dat men toekent aan 4 mei en de stellingen over 4 mei. Opvallend is dat degenen die 4 mei niet zo belangrijk of helemaal niet belangrijk vinden (7% van de totale steekproef) toch voor het merendeel vinden dat 4 mei respect tonen is voor de oorlogsslachtoffers en dat 4 mei een moment is waarop men zich realiseert dat vrede en vrijheid levens kost.

8 | Stellingen 4 mei, naar belang 4 mei (% eens)

	totaal	heel belangrijk	wel belangrijk	noch belangrijk, noch onbelangrijk	niet (zo) belangrijk
<i>4 mei</i>	%	%	%	%	%
• is respect tonen voor de oorlogsslachtoffers	91	99	97	63	70
• is een moment waarop wordt stilgestaan bij de gevolgen van oorlog, zowel vroeger als nu	89	98	95	64	46
• is een moment waarop men zich realiseert dat vrede en vrijheid levens kost	85	92	91	62	59
• moet ook in de toekomst doorgaan	83	98	98	26	15
• blijft actueel zolang er oorlog en onderdrukking bestaan	78	87	87	50	22
• heeft steeds minder betekenis naarmate de Tweede Wereldoorlog verder achter ons ligt	33	14	40	61	77
• zegt me helemaal niets	12	1	5	39	65

Er is ook rechtstreeks gevraagd naar wat men het belangrijkste vindt van de jaarlijkse dodenherdenking. In de volgende tabel staan de resultaten in volgorde van belangrijkheid weergegeven.

9 | Wat is het belangrijkste aan 4 mei, belangrijkste en gemiddelde score¹

	belangrijkste	gemiddelde scores
<i>4 mei</i>	%	gem.
• is een moment waarop wordt stilgestaan bij de gevolgen van oorlog, zowel vroeger als nu	45	4,5
• is respect tonen voor de oorlogsslachtoffers	26	4,6
• is een moment waarop men zich realiseert dat vrede en veiligheid levens kost	22	4,4
• weet niet	5	-

¹ gemiddelde scores, waarbij helemaal eens = 5 en helemaal niet mee eens = 1

Bijna de helft van de ondervraagden kiest voor het alternatief 'stilstaan bij de gevolgen van oorlog, zowel vroeger als nu' als het belangrijkste van de jaarlijkse dodenherdenking.

3 De invulling van 5 mei

Wat viert men op 5 mei? Twee alternatieven zijn voorgelegd: de bevrijding in 1945 of dat Nederland een land is waar we in vrede en vrijheid kunnen leven. Een kleine meerderheid kiest voor de eerste optie: de bevrijding in 1945 en het einde van de Tweede Wereldoorlog. Een minderheid kiest voor het antwoord dat gevierd wordt dat Nederland een land is waar we in vrede en vrijheid kunnen leven. Sinds de vorige meting kiest men vaker voor deze tweede optie.

10 | Wat viert u op 5 mei, naar 4 metingen

	meting 2006	meting 2005	meting 2004	meting 2003
	%	%	%	%
• de bevrijding in 1945 en het einde van de Tweede Wereldoorlog	51	56	54	49
• dat Nederland een land is waar we in vrede en vrijheid kunnen leven	41	34	36	36
• anders	4	5	4	7
• weet niet	4	5	6	8

De oudste leeftijdscategorie (65 jaar en ouder) kiest vooral voor het antwoord 'de bevrijding in 1945 en het einde van de Tweede Wereldoorlog' (74%); personen die jonger zijn dan 50 jaar kiezen iets vaker voor het alternatief dat Nederland een land is waar we in vrede en vrijheid kunnen leven (47%), dan voor het eerste alternatief (44%).

Er is ook een duidelijk verschil naar opleidingsniveau: hoger opgeleiden kiezen relatief vaak voor het alternatief dat Nederland een land is waar we in vrede en vrijheid kunnen leven en lager opgeleiden voor de bevrijding in 1945.

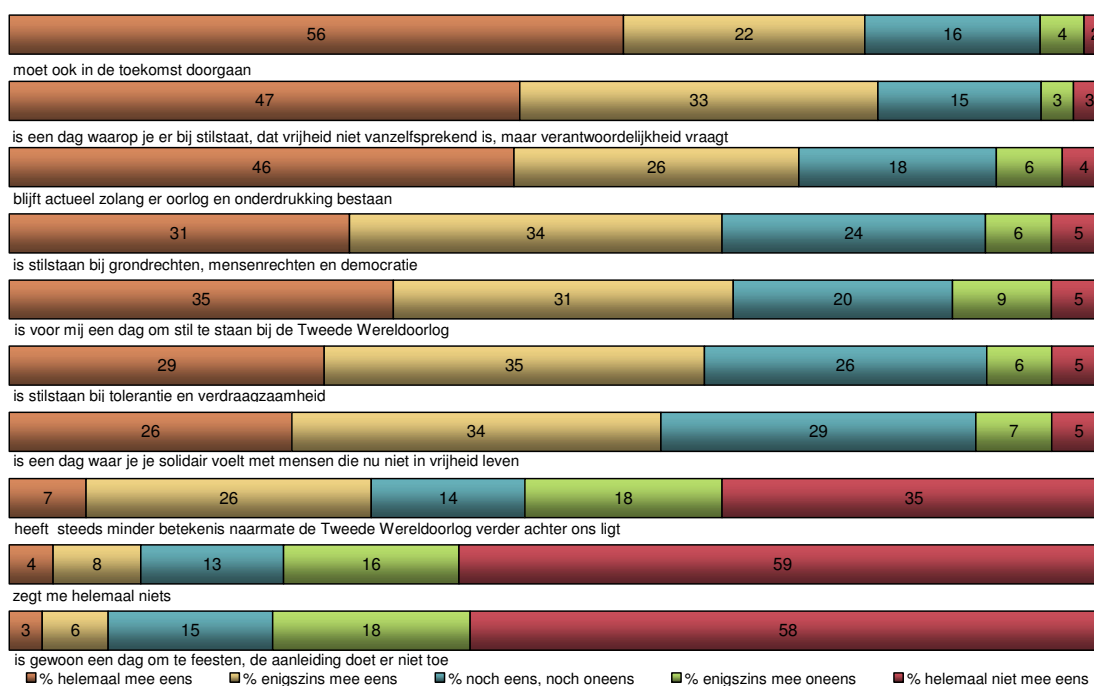
11 | Wat viert u op 5 mei, naar opleidingsniveau

	lager opgeleiden	middelbaar opgeleiden	hoger opgeleiden
	%	%	%
• de bevrijding in 1945 en het einde van de Tweede Wereldoorlog	62	49	39
• dat Nederland een land is waar we in vrede en vrijheid kunnen leven	32	42	52
• anders	2	4	5
• weet niet	4	6	3

Men ziet 5 mei vooral als een dag waarop je er bij stilstaat, dat vrijheid niet vanzelfsprekend is, maar verantwoordelijkheid vraagt. Het is stilstaan bij tolerantie en verdraagzaamheid, bij grondrechten, mensenrechten en democratie. Het is een dag die actueel blijft zolang er oorlog en onderdrukking bestaan. Driekwart vindt dat het ook in de toekomst moet doorgaan. Slechts weinig ondervraagden vinden het gewoon een dag om te feesten, waarbij de aanleiding er niet toe doet.

Dit alles is af te lezen uit de reacties op tien stellingen die betrekking hebben op 5 mei.

12 | Stellingen 5 mei; De jaarlijkse viering van de bevrijding op 5 mei ...

Vergeleken met de vorige meting zijn er nauwelijks verschillen.

Ouderen reageren bij de stellingen over 5 mei bijna steeds positiever dan jongeren. Ouderen vinden vaker dan jongeren dat 5 mei een dag is om stil te staan bij de Tweede Wereldoorlog en dat 5 mei een dag is waarop je er bij stilstaat dat vrijheid niet vanzelfsprekend is, maar verantwoordelijkheid vraagt.

Jongeren vinden vaker dan ouderen dat 5 mei gewoon een dag is om te feesten, de aanleiding doet er niet toe en jongeren zijn het iets vaker eens met de uitspraak dat 5 mei hen helemaal niets zegt; het gaat overigens om een kleine groep die het met deze stellingen helemaal eens is. Ook bij deze groep vindt 71% dat 5 mei ook in de toekomst door moet gaan.

13 | Stellingen 5 mei naar leeftijd (% eens)

	totaal	13-24 jaar	25-49 jaar	50-64 jaar	65 jaar of ouder
<i>5 mei</i>	%	%	%	%	%
• moet ook in de toekomst doorgaan	78	71	79	76	86
• is een dag waarop je er bij stilstaat dat vrijheid niet vanzelfsprekend is, maar verantwoordelijkheid vraagt	80	67	78	86	90
• blijft actueel zolang er oorlog en onderdrukking bestaan	72	64	74	74	74
• is stilstaan bij grondrechten, mensenrechten en democratie	65	53	65	68	74
• is voor mij een dag om stil te staan bij de Tweede Wereldoorlog	66	53	60	68	92
• is stilstaan bij tolerantie en verdraagzaamheid	64	58	65	64	65
• is een dag waar je je solidair voelt met mensen die nu niet in vrijheid leven	60	51	58	66	68
• heeft steeds minder betekenis naarmate de Tweede Wereldoorlog verder achter ons ligt	33	36	31	33	34
• zegt me helemaal niets	13	18	15	10	4
• is gewoon een dag om te feesten, de aanleiding doet er niet toe	9	16	9	7	4

Vanzelfsprekend is er een sterke relatie tussen de antwoorden op deze stellingen en het belang dat men aan 5 mei toekent. De grootste verschillen zien we bij de stellingen dat 5 mei ook in de toekomst moet doorgaan en actueel blijft zolang er oorlog en onderdrukking bestaan (in sterke mate onderschreven door personen die 5 mei heel belangrijk vinden en juist niet door personen die die dag niet belangrijk vinden) en bij de items dat 5 mei steeds minder betekenis krijgt naarmate de Tweede Wereldoorlog langer geleden is en dat 5 mei hen helemaal niets zegt (onderschreven door degenen die 5 mei onbelangrijk vinden en afgewezen door personen die 5 mei heel belangrijk vinden).

14 | Stellingen 5 mei, naar belang 5 mei (% eens)

	totaal	heel belangrijk	wel be- langrijk	noch belang- rijk, noch onbelangrijk	niet (zo) belangrijk
<i>5 mei</i>	%	%	%	%	%
• moet ook in de toekomst doorgaan	78	99	90	24	13
• is een dag waarop je er bij stilstaat dat vrijheid niet vanzelfsprekend is, maar verantwoordelijkheid vraagt	80	93	84	58	33
• blijft actueel zolang er oorlog en onderdrukking bestaan	72	90	80	33	17
• is stilstaan bij grondrechten, mensenrechten en democratie	65	82	69	30	22
• is voor mij een dag om stil te staan bij de Tweede Wereldoorlog	66	85	69	24	22
• is stilstaan bij tolerantie en verdraagzaamheid	64	76	71	31	26
• is een dag waar je je solidair voelt met mensen die nu niet in vrijheid leven	60	75	62	30	26
• heeft steeds minder betekenis naarmate de Tweede Wereldoorlog verder achter ons ligt	33	18	33	56	77
• zegt me helemaal niets	13	3	9	28	59
• is gewoon een dag om te feesten, de aanleiding doet er niet toe	9	4	8	13	34

Er is ook rechtstreeks gevraagd naar wat men het belangrijkste vindt van de jaarlijkse viering van 5 mei.

15 | Wat is het belangrijkste van 5 mei?

	belangrijkste	gemiddelde scores ¹
<i>5 mei</i>	%	gem.
• is een dag waarop je er bij stilstaat dat vrijheid niet vanzelfsprekend is, maar verantwoordelijkheid vraagt	37	4,2
• is voor mij een dag om stil te staan bij de Tweede Wereldoorlog	27	3,8
• is stilstaan bij grondrechten, mensenrechten en democratie	10	3,8
• is een dag waar je je solidair voelt met mensen die nu niet in vrijheid leven	10	3,7
• is stilstaan bij tolerantie en verdraagzaamheid	6	3,8
• weet niet	8	-

¹ gemiddelde scores, waarbij helemaal eens = 5 en helemaal niet mee eens = 1

Het meest gekozen alternatief is: 5 mei is een dag waarop je er bij stilstaat, dat vrijheid niet vanzelfsprekend is, maar verantwoordelijkheid vraagt. Ook veel gekozen is: 5 mei is voor mij een dag om stil te staan bij de Tweede Wereldoorlog. De overige alternatieven worden minder vaak genoemd.

Vooraf personen van 65 jaar en ouder noemen vaak dat 5 mei voor hen een dag is om stil te staan bij de Tweede Wereldoorlog (49% tegen 23% bij de overige respondenten), terwijl ze het alternatief dat 5 mei een dag is waarop je er bij stilstaat dat vrijheid niet vanzelfsprekend is,

maar verantwoordelijkheid vraagt, minder vaak noemen (31% tegen 38% bij de overige respondenten). Lager opgeleiden noemen vaak dat 5 mei een dag is om stil te staan bij de Tweede Wereldoorlog, hoger opgeleiden dat 5 mei een dag is waarop je er bij stilstaat dat vrijheid verantwoordelijkheid vraagt.

16 | Wat is het belangrijkste van 5 mei, naar opleidingsniveau

	lager opgeleiden	middelbaar opgeleiden	hoger opgeleiden
<i>5 mei</i>	%	%	%
• is een dag waarop je er bij stilstaat dat vrijheid niet vanzelfsprekend is, maar verantwoordelijkheid vraagt	31	36	44
• is voor mij een dag om stil te staan bij de Tweede Wereldoorlog	35	25	21
• is stilstaan bij grondrechten, mensenrechten en democratie	7	11	13
• is een dag waar je je solidair voelt met mensen die nu niet in vrijheid leven	11	12	8
• is stilstaan bij tolerantie en verdraagzaamheid	4	6	7
• weet niet	9	9	4

4 Waar men aan denkt bij 'de oorlog'

Als er over 'de oorlog' wordt gesproken, denkt men toch vooral aan de Tweede Wereldoorlog (45%). Ook aan Irak wordt vaak gedacht (27%).

17 | Waar men aan denkt bij 'de oorlog' (open vraag, meer antwoorden mogelijk)

	%
• de Tweede Wereldoorlog	45
• Irak (nu)	27
• Afghanistan	7
• godsdienstoorlog	7
• Israël/Midden-Oosten	6
• Joegoslavië, Bosnië, Balkan	4
• oorlog tegen terrorisme	3
• Iran	3
• Irak (Golfoorlog)	3
• Afrika	2
• burgeroorlog	2
• kernoorlog	1
• de Eerste Wereldoorlog	1

Vergeleken met de vorige meting noemt men nu minder vaak de Tweede Wereldoorlog (2006: 45%, 2005: 51%). Jongeren noemen minder vaak de Tweede Wereldoorlog dan ouderen (resp. 37% van de 13-24 jarigen noemt de Tweede Wereldoorlog, 41% van de 25-54 jarigen en 59% van de personen van 55 jaar en ouder). Er zijn geen wezenlijke verschillen tussen mensen die zelf personen kennen die oorlogssituaties hebben meegemaakt en mensen bij wie dat niet het geval is.

We hebben de Tweede Wereldoorlog als 'oorlog' nog eens expliciet aan de orde gesteld via een stelling.

18 | Denkt aan Tweede Wereldoorlog als over 'de oorlog' wordt gesproken

Als er over 'de oorlog' gesproken wordt, denk ik direct aan de Tweede Wereldoorlog.

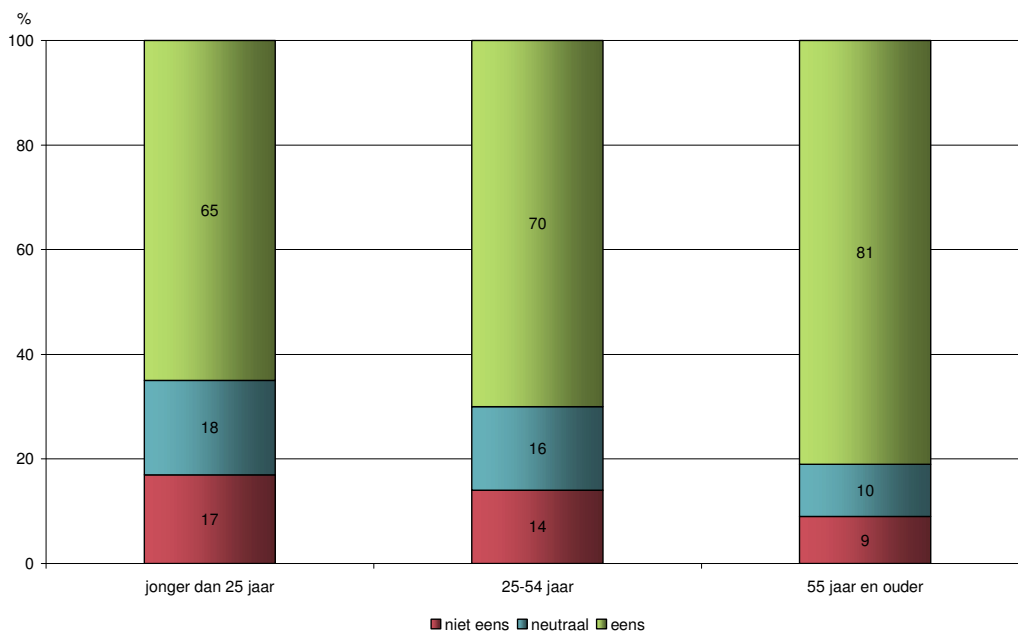
■ % helemaal mee eens ■ % enigszins mee eens ■ % noch eens, noch oneens ■ % enigszins mee oneens ■ % helemaal niet mee eens

Bijna driekwart van de ondervraagden denkt dus bij 'de oorlog' vooral aan de Tweede Wereldoorlog. Bij de vorige meting was men het vaker 'helemaal eens' met de stelling (47%) dan bij de huidige meting (41%).

Interessant is hoe de verschillende leeftijdsgroepen op deze stelling reageren. Dan blijkt dat bij alle leeftijdsgroepen het merendeel de stelling beaamt, al spant de oudste groep de kroon.

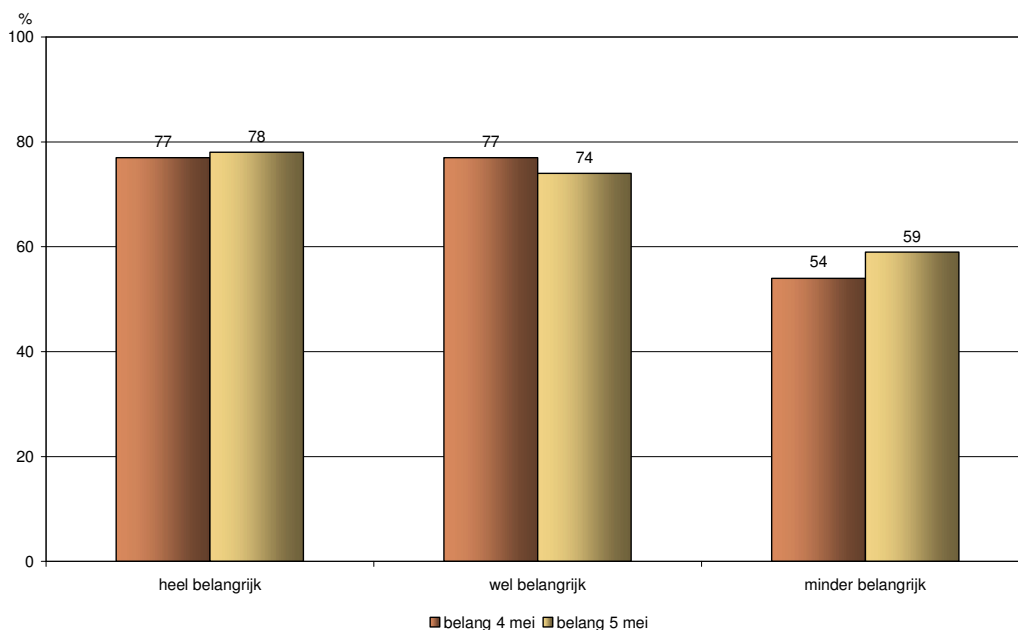
19 | Bij 'de oorlog' denk ik aan de Tweede Wereldoorlog, naar leeftijd

Jongeren (jonger dan 25 jaar) zijn het minder eens met deze stelling dan ouderen (55-plussers).

De antwoorden op deze stelling hangen samen met het belang dat men hecht aan 4 en 5 mei. Personen die 4 en 5 mei minder belangrijk vinden, denken bij 'de oorlog' minder aan de Tweede Wereldoorlog, dan respondenten die 4 en 5 mei heel belangrijk of wel belangrijk vinden.

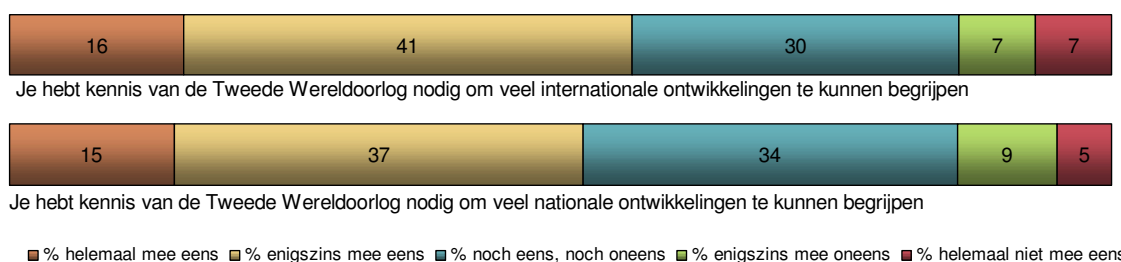
20 | 'Bij 'de oorlog' denk ik aan de Tweede Wereldoorlog, naar belang 4 en 5 mei (% eens)

5 Kennis van de Tweede Wereldoorlog

Er wordt wel gezegd dat om de huidige politieke ontwikkelingen te kunnen begrijpen, kennis van de Tweede Wereldoorlog noodzakelijk is. Daarom zijn twee stellingen daarover voorgelegd.

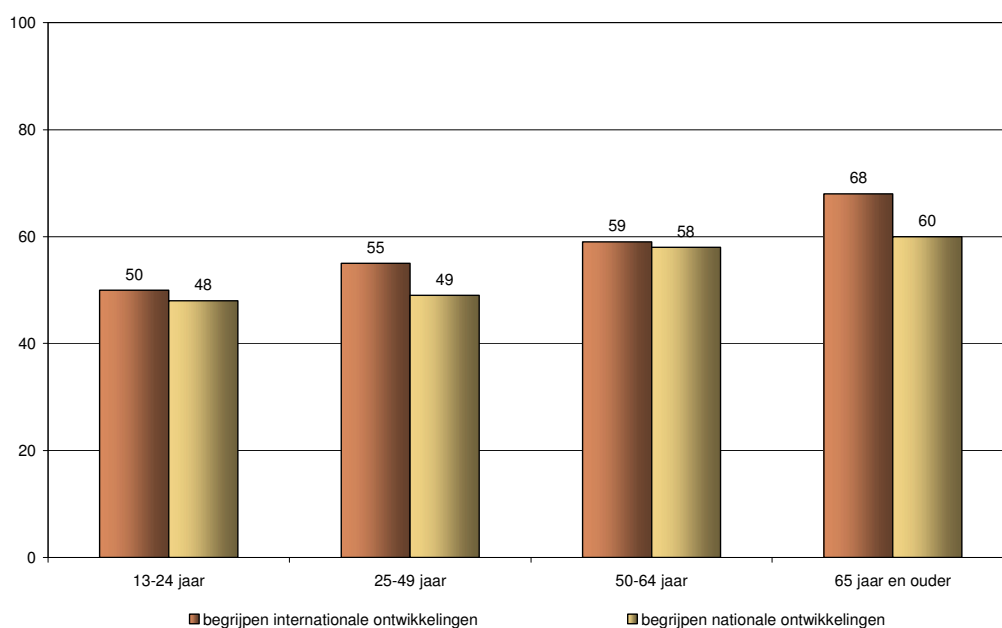
21 | Stellingen kennis van de Tweede Wereldoorlog

Men is het iets vaker eens met de eerste stelling (internationale ontwikkelingen) dan met de tweede stelling (nationale ontwikkelingen). Opvallend veel personen geven overigens een neutraal antwoord.

Er zijn bij deze stellingen verschillen naar leeftijd. Oudere personen zijn het vaker eens met beide stellingen dan jongeren. Ouderen denken dus vaker dat kennis van de Tweede Wereldoorlog onontbeerlijk is voor het begrijpen van de ontwikkelingen van nu. Toch is het opvallend dat bijna de helft van de jongste leeftijdscategorie het met de stellingen eens is.

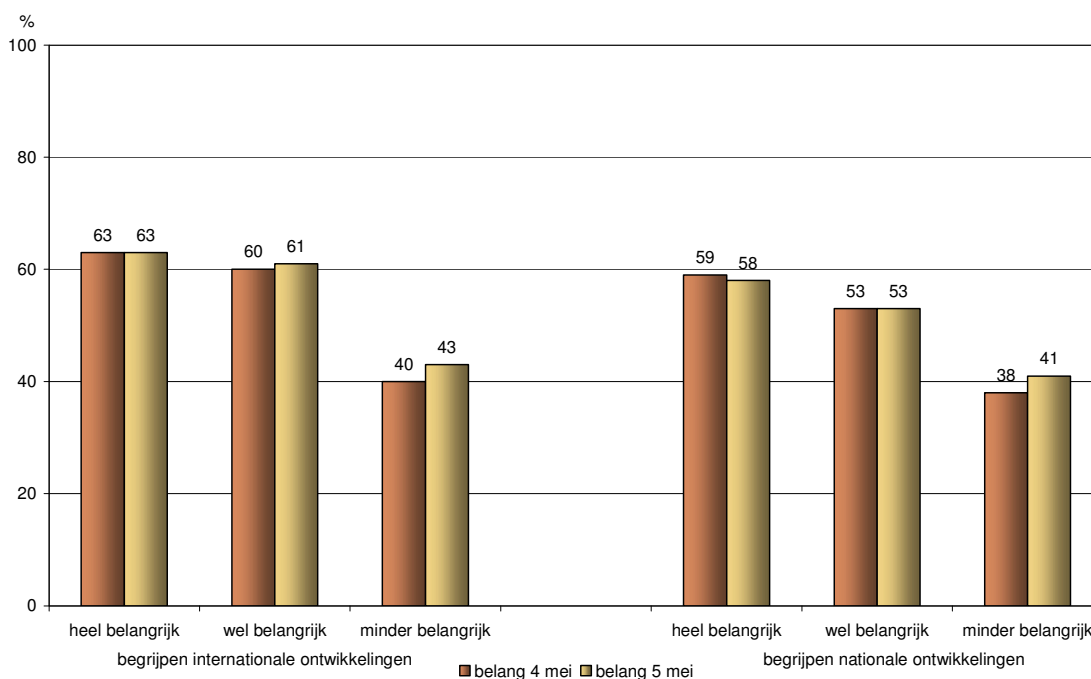
22 | Kennis van WO-2 nodig voor het begrijpen internationale en nationale ontwikkelingen, naar leeftijd (% eens)

Er is ook een duidelijk verschil naar opleidingsniveau. Hoger opgeleiden zijn het met beide stellingen vaker eens (respectievelijk 65% met de stelling over het begrijpen van de internationale ontwikkelingen en 63% als het gaat om de nationale ontwikkelingen) dan de middelbaar en lager opgeleiden (van wie 55% het eens is met de stelling over het begrijpen van de internationale ontwikkelingen en 49% bij de nationale ontwikkelingen).

Personen die 4 en 5 mei belangrijk vinden, kunnen zich meer vinden in de stellingen dan respondenten die 4 en 5 mei minder belangrijk vinden. Ook hier is het toch opvallend dat personen die 4 en 5 mei niet zo belangrijk vinden, toch vaak van mening zijn dat kennis van de Tweede Wereldoorlog nodig is om de huidige situatie – internationaal en nationaal – te begrijpen (zo'n 40%).

23 | Kennis van WO-2 nodig voor het begrijpen internationale en nationale ontwikkelingen, naar belang 4 en 5 mei (% eens met stellingen)

6 Meegemaakt hebben van oorlogssituaties

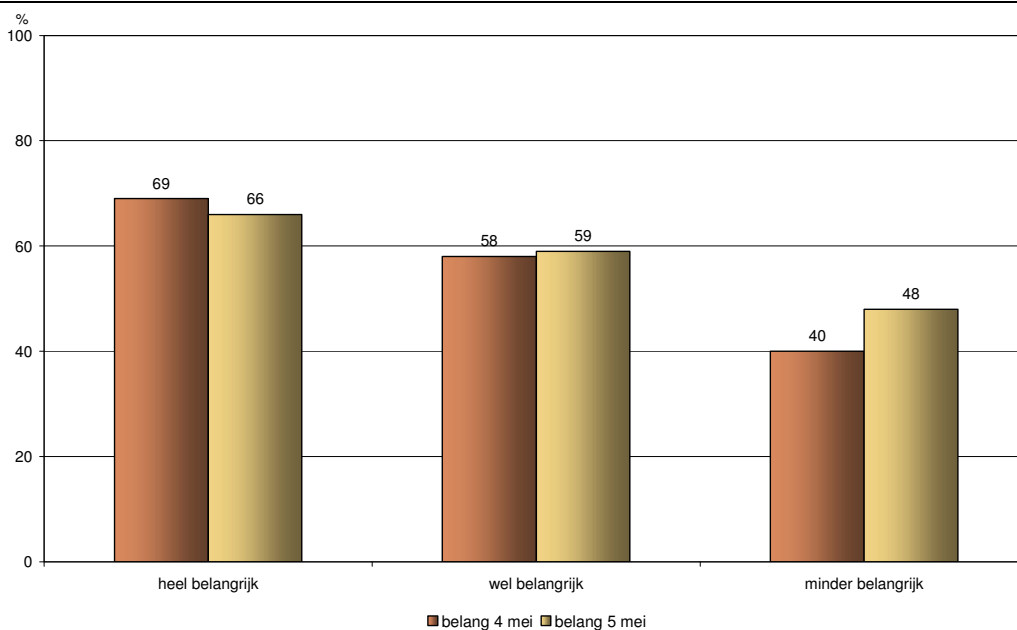
Van alle ondervraagden kent 60% in de eigen omgeving mensen die zelf bewust oorlogssituaties hebben meegemaakt of kinderen zijn van oorlogsslachtoffers. Het gaat daarbij vaak om de Tweede Wereldoorlog in Nederland/Europa (54%) en/of Nederlands Indië/Azië (10%). Maar ook situaties van na de Tweede Wereldoorlog worden genoemd: Indonesië of Nieuw Guinea (8%) en vredesmissies waar Nederland bij betrokken is geweest (10%).

24 | Kennen van mensen die oorlogssituaties hebben meegemaakt of kinderen zijn van oorlogsslachtoffers

	meting 2006	meting 2005	meting 2004	meting 2003
• kent mensen, nl.:	60 ↓	59 ↓	62 ↓	61 ↓
— Tweede Wereldoorlog in Nederland/Europa	54	54	56	56
— Tweede Wereldoorlog in Ned. Indië/Azië	10	10	10	12
— Indonesië of Nieuw Guinea	8	10	7	9
— vredesmissies waar Nederland bij betrokken is geweest	10	8	8	6
• kent die mensen niet	40	41	38	39

De verschillen met eerdere metingen zijn heel gering. Vooral de oudste groep (65 jaar en ouder) kent vaak personen die zelf oorlogssituaties hebben meegemaakt of kinderen zijn van oorlogsslachtoffers (78%, terwijl dat percentage bij de overige ondervraagden 56% is). Personen die 4 en 5 mei belangrijke dagen vinden, kennen vaker mensen die bewust oorlogssituaties hebben meegemaakt, of kinderen zijn van oorlogsslachtoffers.

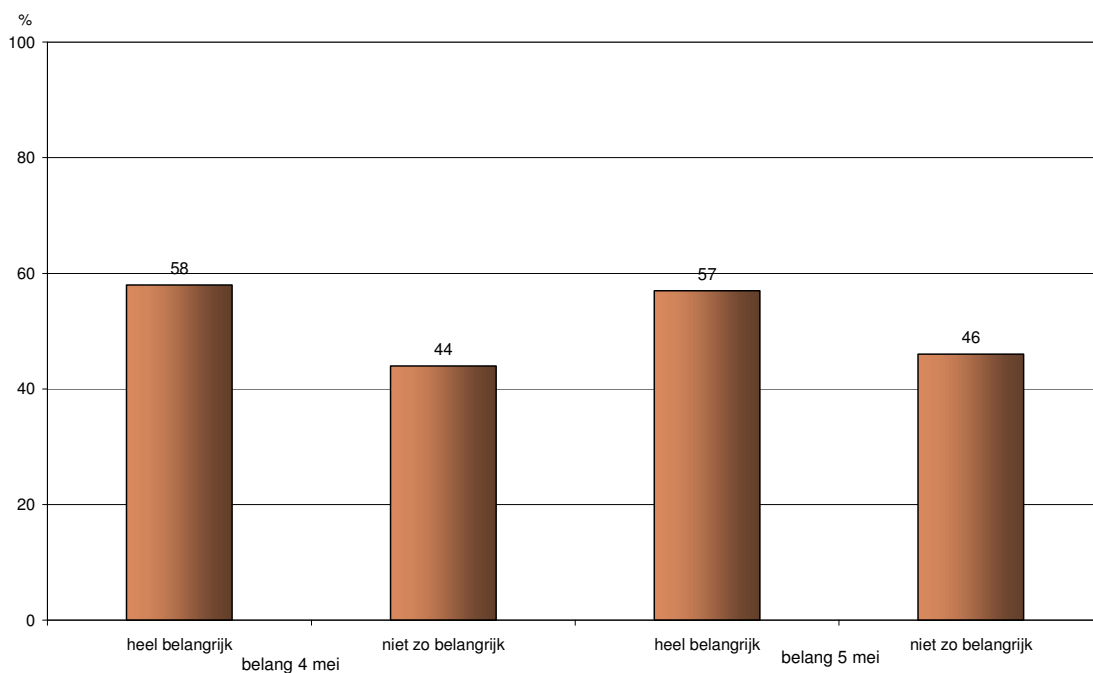
25 | Belang 4 en 5 mei naar mensen die oorlogssituaties hebben meegemaakt/kinderen zijn van oorlogsslachtoffers

Over de Tweede Wereldoorlog zijn ook diverse kennisvragen gesteld. De resultaten staan beschreven in deel 2.

Bij vrijwel alle kennisvragen die betrekking hebben op de Tweede Wereldoorlog, hebben personen die 4 en 5 mei heel belangrijk vinden, meer kennis van de Tweede Wereldoorlog dan ondervraagden die 4 en 5 mei niet zo belangrijk vinden. Ter illustratie de kennisvragen over de oorzaken van de Tweede Wereldoorlog. Er zijn 12 kennisvragen gesteld (zes over de oorzaken in Europa en zes over de oorzaken in Azië). De kennis van degenen die 4 en 5 mei heel belangrijk vinden, is gemiddeld duidelijk hoger.

26 | Percentage correcte antwoorden kennisvragen WOII, naar belang 4 en 5 mei (per vraag)

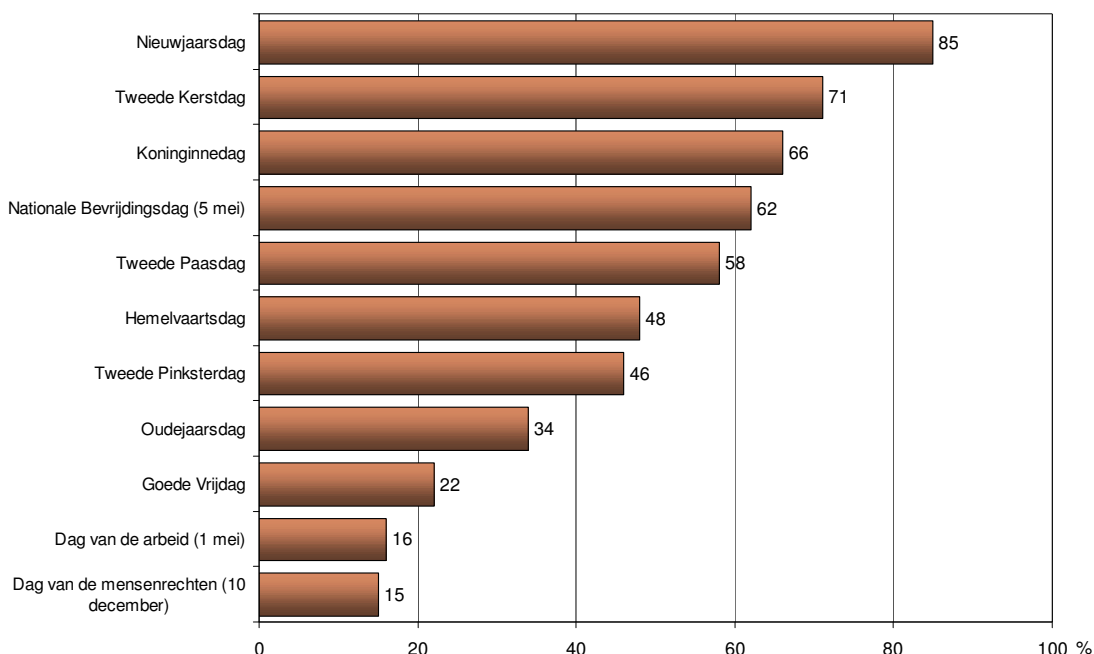

7 5 mei een vrije dag

In hoeverre men vindt dat 5 mei een (doorbetaalde) vrije dag zou moeten zijn, is onderzocht door de ondervraagden elf mogelijke dagen voor te leggen met de vraag: "Welke van de volgende dagen zouden in uw ogen doorbetaalde vrije dagen voor iedereen moeten zijn in Nederland? U mag maximaal zes dagen uitkiezen."

De nationale bevrijdingsdag van 5 mei wordt door 62% gekozen, dat wil zeggen een vierde plaats, na Nieuwjaarsdag, Tweede Kerstdag en Koninginnedag.

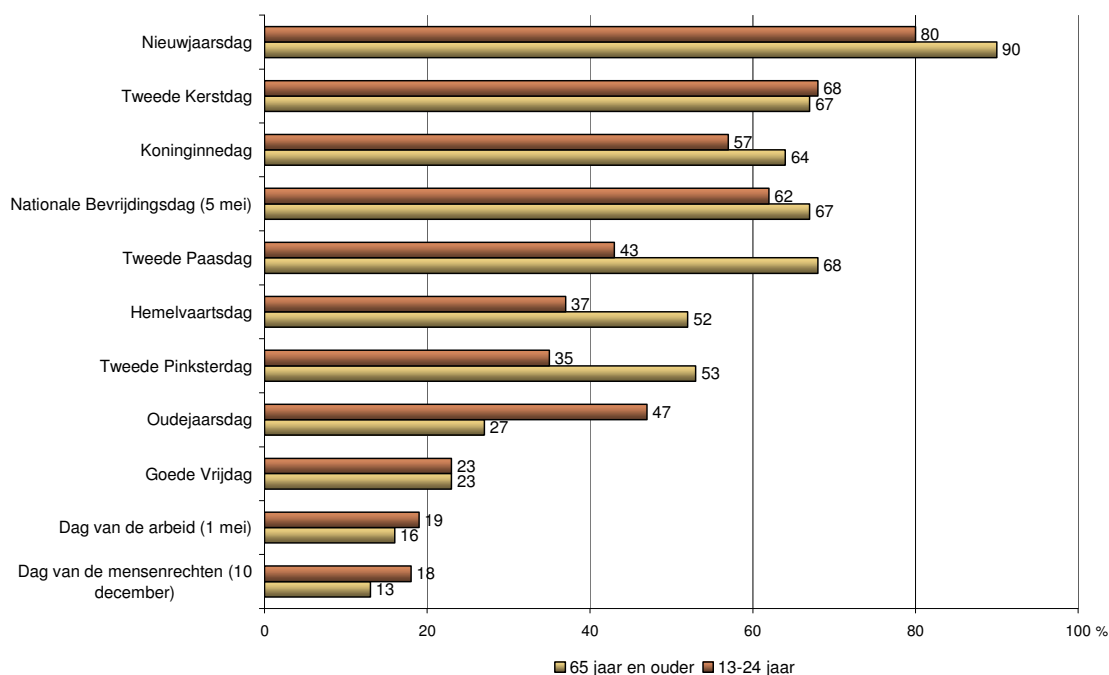
27 | Welke dagen zouden vrij moeten zijn (maximaal zes)

Bij de vorige meting koos 65% voor 5 mei, ongeveer evenveel dus. Koninginnedag en 5 mei wisselden in de afgelopen jaren regelmatig van plaats.

Bij deze vraag zijn er duidelijke verschillen naar leeftijd. Personen van 65 jaar en ouder kiezen vaak voor christelijke feestdagen als Tweede Paasdag, Hemelvaartsdag en Tweede Pinksterdag, respondenten van 13-24 jaar kiezen relatief vaak voor Oudejaarsdag als vrije dag. Er is geen relatie tussen leeftijd en het kiezen voor Nationale Bevrijdingsdag als vrije dag.

28 | Welke dagen zouden vrij moeten zijn, voor jongeren (13-24 jaar) en ouderen (65 jaar en ouder)

Jongeren én ouderen kiezen vaker bevrijdingsdag dan Koninginnedag, terwijl in de tussenliggende leeftijdscategorieën Koninginnedag juist vaker boven 5 mei wordt verkozen.

Hoger opgeleiden kiezen relatief vaak voor de Dag van de mensenrechten, lager opgeleiden voor Hemelvaartsdag. Tweede Pinksterdag en Dag van de arbeid. Er is geen verschil tussen hoger en lager opgeleiden wat betreft hun voorkeur voor de Nationale Bevrijdingsdag. Mannen en vrouwen verschillen weinig van elkaar.

Het ligt voor de hand dat personen die 4 en 5 mei heel belangrijk vinden, vaker kiezen voor 5 mei als vrije dag (respectievelijk 70 en 67%) dan personen die 4 en 5 mei niet zo belangrijk vinden (respectievelijk 51 en 53%).

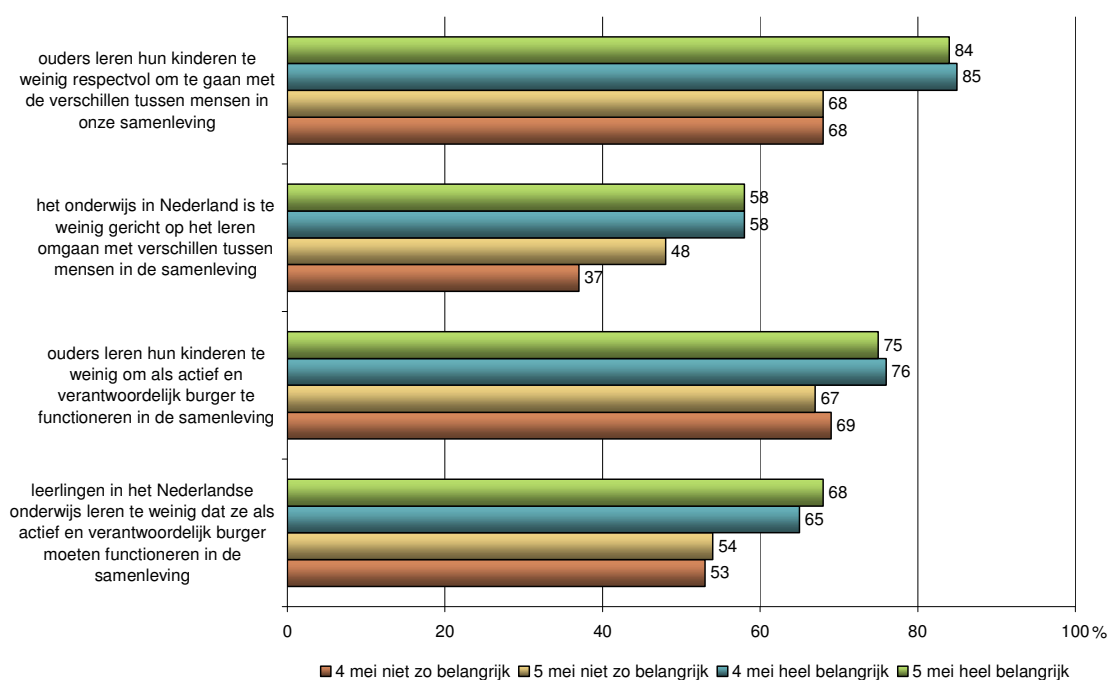
8 Het belang van 4 en 5 mei in samenhang met de bredere thematiek

In dit hoofdstuk gaan we na in hoeverre personen die 4 en 5 mei heel belangrijk vinden, verschillen van ondervraagden die 4 en 5 mei niet zo belangrijk vinden bij de onderwerpen die in de monitor aan de orde zijn gekomen.

8.1 Opvoeden tot burgerzin

Vier stellingen hebben betrekking op het opvoeden voor burgerzin. Personen die 4 en 5 mei heel belangrijk vinden, zijn het vaker eens met deze stellingen dan degenen die 4 en 5 mei niet zo belangrijk vinden.

29 | Stellingen opvoeden voor burgerzin, naar belang 4 en 5 mei (% eens per stelling)

Voorals de stellingen die betrekking hebben op het omgaan met verschillen tussen mensen laten verschillen zien tussen personen die 4 en 5 mei heel belangrijk vinden en personen die 4 en 5 mei niet zo belangrijk vinden.

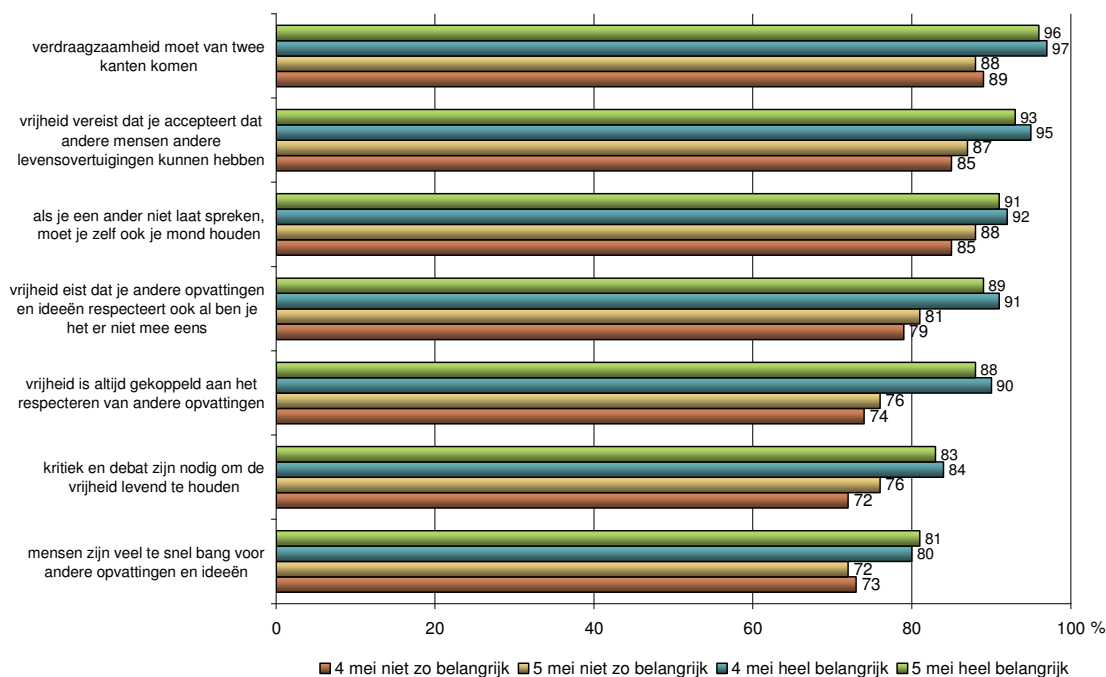
8.2 Opvattingen over vrijheid: het respecteren van anderen

Een belangrijk aspect van vrijheid is verdraagzaamheid en het respecteren van anderen en van de opvattingen van anderen. Daarover zijn zeven stellingen geformuleerd, die onderling sterk

met elkaar samenhangen. Personen die 4 en 5 mei heel belangrijk vinden, zijn het vaker met deze stellingen eens, zoals de volgende figuren duidelijk maken.

30 | Stellingen vrijheid en respecteren anderen, naar belang 4 en 5 mei (% eens per stelling)

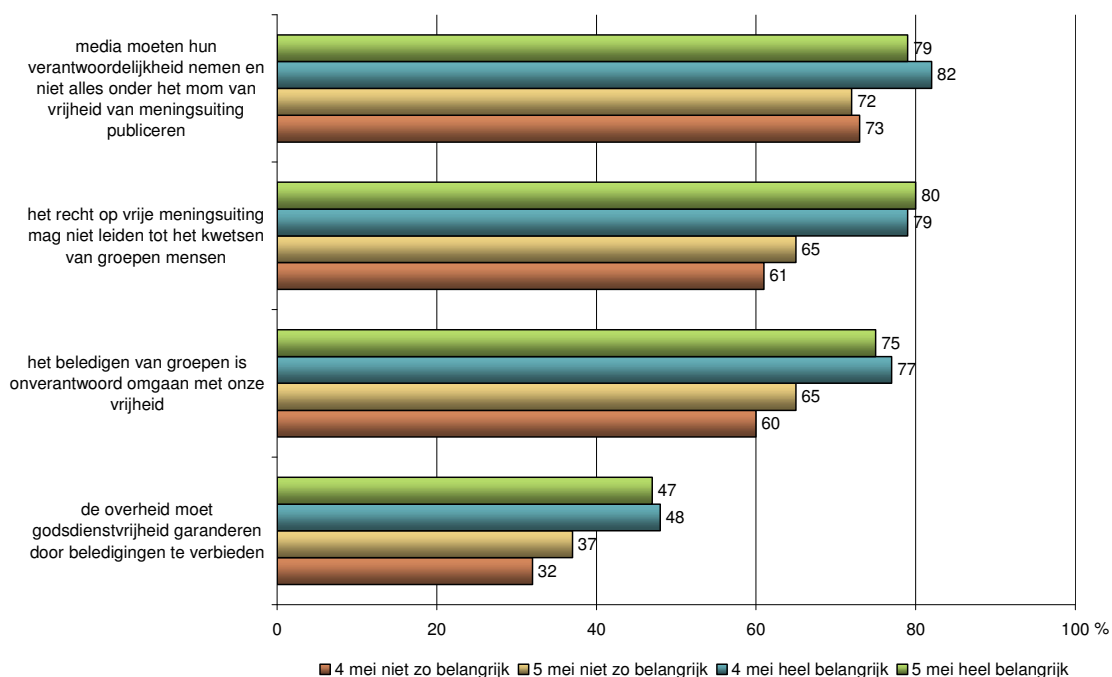

Het meest differentiërend is de stelling 'vrijheid is altijd gekoppeld aan het respecteren van andere opvattingen'.

8.3 Vrijheid van meningsuiting

Hoe ver gaat de vrijheid van meningsuiting, wat kun je zeggen? Daarover zijn stellingen geformuleerd, waarvan de reacties onderling sterk samenhangen. Het blijkt dat de reacties die men op deze stellingen geeft, een relatie hebben met de opvattingen over 4 en 5 mei. Personen die 4 en 5 mei heel belangrijk vinden, zijn het vaker eens met de stellingen die als strekking hebben dat het recht op vrije meningsuiting grenzen heeft en niet mag leiden tot het kwetsen van anderen.

31 | Stellingen vrijheid van meningsuiting, naar belang 4 en 5 mei (% eens per stelling)

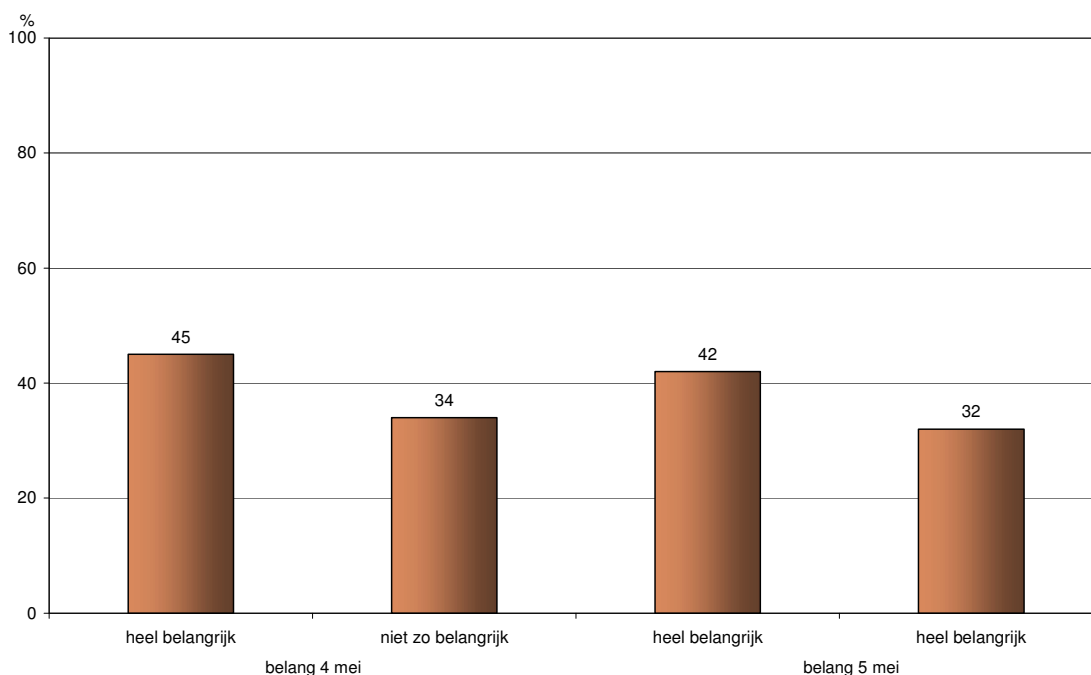
Wie zien bij het belang van 4 mei grotere verschillen tussen de twee groepen dan bij het belang van 5 mei. Personen die 4 mei niet zo belangrijk vinden, lijken minder gevoelig voor de grenzen van de vrijheid van meningsuiting.

Andere stellingen die met de vrijheid van meningsuiting te maken hebben (iedereen heeft het recht om voor zijn of haar mening uit te komen, ook al voelen anderen zich daardoor gekwetst; cabaretiërs en kunstenaars mogen best mensen beledigen, want dat is de vrijheid van meningsuiting; kunstenaars moeten helemaal vrij zijn in hun uitingen, ook al nemen groepen burgers daar aanstaats aan), blijken weinig te differentiëren tussen personen die 4 en 5 mei heel belangrijk vinden en personen die die data niet zo belangrijk vinden.

8.4 Solidariteit

Ondervraagden die 4 en 5 mei heel belangrijk vinden, maken zich vaker zorgen over problemen in de wereld dan personen die 4 en 5 mei niet zo belangrijk vinden.

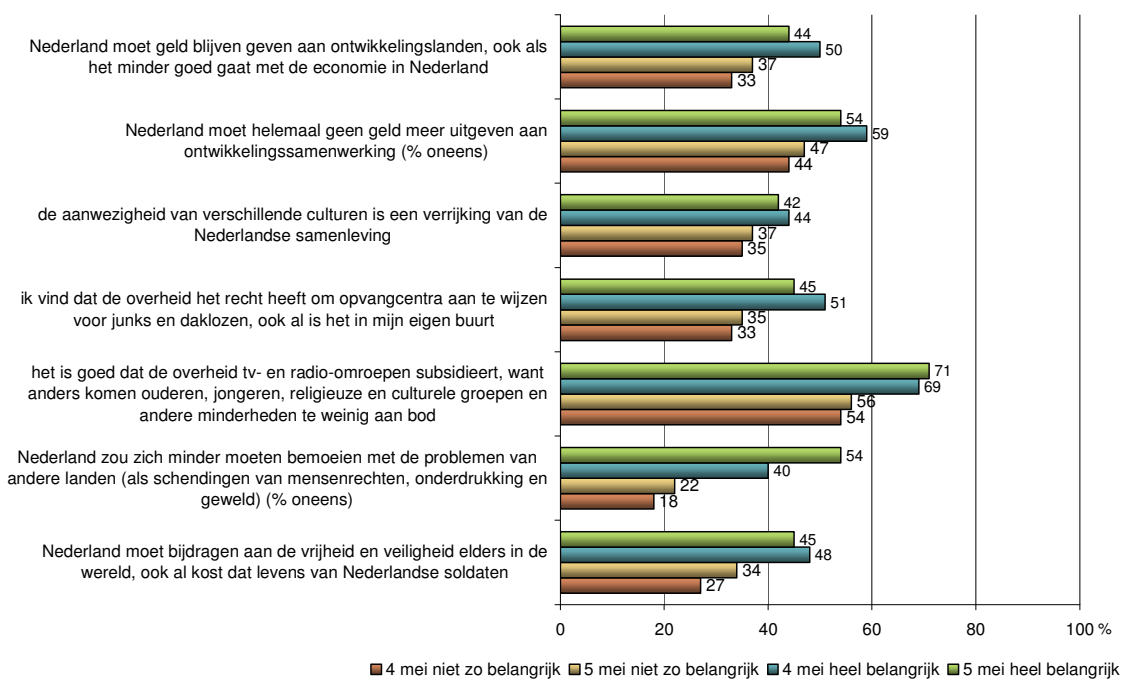
32 | *Maakt zich (heel) vaak zorgen over onderwerpen die wereldwijd spelen, naar belang van 4 en 5 mei*

Er is ook gevraagd waarover men zich zorgen maakt. Personen die 4 mei een heel belangrijke datum vinden, noemen vergeleken met personen die 4 mei niet zo belangrijk vinden, vaker oorlogen, fundamentalisme, de kloof tussen arm en rijk en schendingen van mensenrechten; terwijl personen die 4 mei niet zo belangrijk vinden, vaker ziekten en gezondheid als wereldprobleem zien. Personen die 5 mei heel belangrijk vinden, verschillen niet in de problemen die men wereldwijd ziet, van personen die 5 mei niet zo belangrijk vinden.

Diverse stellingen hebben betrekking op solidariteit: met ontwikkelingslanden, minderheden, landen waar schendingen van mensenrechten plaatsvinden en dergelijke. Bij alle stellingen tonen personen die 4 en 5 mei heel belangrijk vinden, meer solidariteit dan ondervraagden die 4 en 5 mei niet zo belangrijk vinden. Dat geldt wat meer voor personen die 4 mei heel belangrijk vinden dan voor respondenten die 5 mei heel belangrijk vinden.

33 | Stellingen solidariteit, naar belang van 4 mei (% eens per stelling)

Bijlagen

Bijlage 1 Spontane reacties bij vragen over de betekenis van 4 en 5 mei

Via open vragen is onderzocht welke betekenis de data 4 en 5 mei voor de ondervraagden hebben. Bij 4 mei is het meest genoemde woord 'dodenherdenking', bij 5 mei 'bevrijdingsdag', 'bevrijding' of 'vrijheid'. Veel antwoorden hebben vooral betrekking op de Tweede Wereldoorlog, maar ook zijn er veel ondervraagden die de relatie leggen tussen de Tweede Wereldoorlog en het nu. Een bloemlezing van de antwoorden is opgenomen in deze bijlage.

Welke betekenis heeft de datum 4 mei voor u?

- Belangrijk om te gedenken wat vrijheid kost.
- Belangrijk, om te herinneren het leed dat onvrijheid heeft veroorzaakt. En mensen te gedenken die hun leven op het spel zetten om ons land-onze waarden te verdedigen.
- Dan herdenken wij de gevallen van de 2e wereldoorlog. Uit respect, alhoewel ik deze oorlog niet heb meegemaakt, doe ik dat nog steeds en zal ik dat ook altijd blijven doen.
- Dan is de dodenherdenking van de Tweede Wereldoorlog, ik denk dan meer aan andere doden dan aan de doden van de Tweede Wereldoorlog.
- Dat er op die dag nagedacht wordt over de gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog, en dat men er bij stil moet staan dat dat niet weer mag gebeuren. En dat er veel aan gedaan moet worden om dit te voorkomen.
- De dag dat onze opa's en oma's ervoor zorgden dat onze ouders in vrijheid konden leven.
- De herdenking van de slachtoffers van WO II. Ik respecteer het omdat mijn grootouders en ouders het mij geleerd hebben, zelf probeer ik ook op andere dagen mijn zegeningen te tellen en stil te staan bij slachtoffers van oorlogen.
- De nationale dag waarbij in Nederland de gevolgen van een verschrikkelijke oorlog worden herdacht. Ik vind dat wij Nederlanders deze dag moeten herdenken. Ik vind dat de verschrikkelijke beelden moeten worden getoond aan hen die het nog niet weten (jongeren). We moeten deze dag aangrijpen om uit te leggen waarom samenwerking en verdraagzaamheid zo belangrijk is. Eerder een dag die wij aangrijpen om de oorlog te herdenken maar die we moeten gebruiken om alle rotoorlogen te herdenken en al de slachtoffers en dat we niet meer deze kant op moeten. Geen 2e Bosnië et cetera. 1 EU waarbij getracht wordt verschillen te verkleinen en waarbij mensen samen kunnen leven in 'betrekkelijke' vrijheid. 4 mei moet blijven en worden aangegrepen om begrippen als vrijheid, democratie et cetera uit te leggen. Af van de religieuze dagen en een ja voor 4 mei en dat soort dagen.
- Dit is de dag waarop we de slachtoffers van ten eerste de Tweede Wereldoorlog en daarnaast alle andere oorlogen in de wereld herdenken.
- Dodenherdenking, ik vind dat die nooit afgeschaft mag worden, anders gaat een groot stuk geschiedenis verloren. Ook de vele slachtoffers tijdens vredesmissies mogen hierbij herdacht worden.
- Dodenherdenking. Mag van mij afgeschaft worden. Is niet van mijn generatie. Veel te lang geleden. We moeten ons richten op het nu.
- Dodenherdenking; ik vind het goed om stil te staan bij slachtoffers van oorlogsgeweld. Dat doet je beseffen dat vrijheid een duur betaald voorrecht is.

- Een moment om stil te staan bij het feit dat onze vrijheid niet zonder slag of stoot tot stand gekomen is.
- Heel belangrijk, een land zal altijd zijn oorlogsslachtoffers, en van hoelang geleden ook, op een speciale dag moeten gedenken.
- Herdenking van de slachtoffers uit de 2e wereldoorlog en stilstaan bij mensen in andere landen die nu niet in vrijheid leven.
- Het beseffen dat we aan vrede moeten werken, en dat dit niet uit zichzelf komt. De mensen moeten hier zelf ook aan bijdragen en dat begint al in hun eigen familie en buurt.
- Het gedenken van de gesneuvelden. al vind ik dat we hen in vrede moeten laten rusten en eens door moeten met het huidige leven en niet in het verleden leven.
- Het tot de mensheid laten doordringen, dat veel mensen alles voor de vrijheid hebben opgeofferd, en dat we er eigenlijk veel te weinig zelf voor over hebben.
- Ik hang altijd de vlag halfstok en kijk naar de dodenherdenking op de tv met 2 minuten stilte. Ik heb geprobeerd de strekking van dit gebeuren over te brengen op mijn kinderen. De gevallen voor de vrijheid van land en volk in ere houden is een groot goed.
- Nog altijd hoofdzakelijk m.b.t. WO II; moet i.v.m. de 'houdbaarheid' op termijn m.i. een bredere universele betekenis krijgen.
- Omdat ik zelf de bevrijding van Nederland in 1944/1945 niet heb meegemaakt; weinig. Ik vind het ceremonieel mooi en tradities mooi, maar om jaarlijks te blijven benadrukken dat wij in oorlog waren met Duitsland lijkt mij niet zinnig, als je deze dag zou benutten om de mensen in Nederland eensgezinder, socialer en verdraagzamer te maken ben ik voorstander.
- Voor mij niet heel veel meer als iedere andere dag. Gedane zaken moet je niet vergeten maar ik denk dat iedereen dat op zijn eigen manier herdenkt en er mee omgaat. Ik denk dat je beter vooruit kan kijken in de toekomst om er dan wat beters van te maken.
- Zeer belangrijk stil te staan bij de Tweede Wereldoorlog en de gevaren van racisme, fascisme, grote kloof tussen arm en rijk. Dag van bezinning en om stil te staan met de vrijheid die we genieten in Nederland.

Welke betekenis heeft de datum 5 mei voor u?

- Als men de bevrijding heeft meegemaakt na vijf jaar onderdrukking, geweld, honger en angst is het antwoord wel duidelijk.
- Bevrijdingsdag, stilstaan bij ons geluk door de vrijheid die wij in Nederland hebben.
- Bevrijding en een begin van een nieuw tijdperk.
- Bevrijding van de Duitse bezetter, het geluk dat er zovelen bereid zijn geweest om voor ons te strijden.
- Bevrijdingsdag! Zelf meegemaakt! Was en is nog steeds een hoogtepunt.
- Bevrijdingsdag: het vieren van de vrijheid die wij hebben die veel mensen op de aarde niet hebben. Het niet vanzelfsprekend vinden dat wij in vrede leven.
- Blijheid om het einde van de oorlog 1940-1945, kan nog de vreugde voelen die er toen was.
- De vrijheid herdenken en dankbaar zijn dat wij in Nederland al een hele tijd geen oorlog hebben meegemaakt.
- De wetenschap, dat door middel van een enorme gezamenlijke inzet en ten koste van vele mensenlevens, toch een overwinning op onrechtmatige onderdrukking en overheersing kan worden behaald.

- Een dag waarop gevierd wordt dat de 2e wereldoorlog "voorbij" was, alleen de gevolgen van die oorlog waren nog lang voelbaar en nog lang niet voorbij.
- Een feestelijke dag die mensen er aan herinnert dat de vrijheid zoals wij die kennen niet vanzelfsprekend is en niet in alle landen ter wereld bestaat.
- Een moment van bezinning, dat we blij moeten zijn met dat we in vrijheid leven en dat het ook anders is geweest en ook weer kan worden.
- Het hervatten van de normale gang van zaken na een lange periode van oorlog en onverdraagzaamheid, verwoesting van levens en goederen, en het besef, dat alles zich uiteindelijk ten goede heeft gekeerd.
- Het nadenken over de bevrijding in 1945, hoewel deze betekenis minder aanwezig is dan een groot aantal jaren geleden. De beslissing van de overheid om deze dag officieel éénmaal in de vijf jaar te vieren is daar ongetwijfeld debet aan.
- Men zegt een feest omdat Nederland bevrijd was, maar het is ook een dag voor oude mensen om zich dingen te herinneren.
- Niet zo gek veel betekenis, echter wel weer de gedachte die erachter ligt, namelijk dat we het nooit mogen vergeten en een les moeten leren uit het verleden.
- Nog veel belangrijker dan 4 mei, brengt de vreugde weer naar boven die wij op die dag voelden. En de betekenis van onze vrijheid tegenover veel andere landen op de wereld.
- Vieren van de vrijheid, het je realiseren hoe waardevol maar ook kwetsbaar vrijheid is.
- Vreugde dat Nederland nu niet in oorlog leeft maar ondertussen bedenk ik me wel dat een heleboel andere volken nu wel in oorlog zijn.
- Vrijheid is het mooiste wat er is en dat moet men koesteren